

**การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2**

**The evaluation of the moral improvement project for Soemngam School 1
Group students Lampang Primary Educational Service Area Office 2**

สุธีร์กฤช ใจแก้วมา Suteekrit Jaikaewma

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Northern College

Suteekrit237@gmail.com

Received 2025/04/13

Revised 2025/06/18

Accepted 2025/07/04

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และ 2) หาแนวทางพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 กลุ่มประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร และนักเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 460 คน และผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.82 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2) แนวทางพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ด้านปัจจัยเบื้องต้น สถานศึกษาควรมีการกำหนดแนวทาง วางแผนการบริหารจัดการตามสภาพแวดล้อม และให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม ด้านกระบวนการดำเนินงาน สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ค่านิยม 12 ประการ ตามหลักคุณธรรม และด้านผลผลิต สถานศึกษาควรมีการให้รางวัล การยกย่อง ชมเชย หรือการเสริมทางบวกเพื่อกระตุ้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจภายในโดยการให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม, แนวทางการพัฒนาโครงการ.

Abstract

This research study aims to 1) evaluate the project to promote morality and ethics of students in the Soemngam 1 School Group, under the Office of the Lampang Primary Educational Service Area 2 and 2) Find a way to develop a project to promote morality and ethics for students in the Soemngam 1 School Group, under the Lampang Primary Educational Service Area Office 2. The population and data sources used in this research were 460 school administrators, teachers, personnel, and students in the 2024 academic year, and 5 interview informants. Purposive selection. The tools used in this study were questionnaires with a reliability of 0.82 and interviews. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research results revealed that:

1) Evaluation of the project to promote morality and ethics of students in the Sormngam 1 School Group in terms of basic factors, operational processes, and results of the project to promote morality and ethics of students. Overall, the implementation is at a high level.

2) Guidelines for developing a project to promote morality and ethics for students in the Sormngam 1 School Group. In terms of basic factors, educational institutions should have guidelines and management plans according to the environment and appropriate for the implementation of activities. In terms of operational processes, educational institutions should proceed according to the established plans, emphasizing that all students participate in promoting desirable characteristics and the 12 values based on moral principles and In terms of productivity, educational institutions should provide rewards, praise, or positive reinforcement to consistently encourage the promotion of morality and ethics, in order to create internal motivation by recognizing the value and benefits of practicing moral principles.

Keywords: Project Evaluation, Moral and Ethical Promotion, Project Development Guidelines.

บทนำ

การศึกษาในโรงเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตรวมถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งด้านทัศนคติ และพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ศีลธรรม และวัฒนธรรมที่สำคัญเป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติ ปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม โดยส่วนรวม อันเป็นเจตคติที่ดั่งามทางด้านความมีน้ำใจ ซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดี ก่อให้เกิดทักษะความคล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสม ตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอก และคุณธรรมภายใน การเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต คือ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะว่าการสอนจะเน้นแต่ทฤษฎีและความรู้ จึงทำให้นักเรียนขาดกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากนโยบายในการบริหารจัดการศึกษาบางส่วนยังไม่เหมาะสมกับการศึกษาของไทย กระทรวงวัฒนธรรมได้วางยุทธศาสตร์โดยวางระบอบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรม ใน สังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการสืบสานความเป็นไทย และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี เน้นในจริยธรรมสากลของความเป็นมนุษย์ เป็นคุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ ที่เป็นข้อห้ามทำและข้อควรทำ โดยยึดความถูกต้องของส่วนรวม สร้างความเข้มแข็งใน ระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการผนึกกำลังทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในสังคมใหม่ซึ่งเป็นสังคมยุคดิจิทัล เร็ว แรง และเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมในทุกกลุ่มเป้าหมาย (แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566-2570) คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2566 : 5)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศ ต้องตระหนักถึงความสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีวิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถ ตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต มีผลสมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดในเชิงสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมถึงจิตสำนึกประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคีปรองดอง (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) กระทรวงศึกษาธิการ, 2566 : 14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ บูรณาการตามความเหมาะสม ในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในแต่ละวิชา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 14)

กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ได้ส่งเสริมจัดการเรียนรู้โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ อีกทั้งมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก มีทักษะพื้นฐาน รวมถึงเจตคติที่จำเป็นต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานตั้งว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โรงเรียนจึงจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลักคุณธรรม และจริยธรรมใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมกับระดับของนักเรียน เพื่อสร้างให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยประยุกต์ใช้หลักคุณธรรม และจริยธรรม มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเกิดความตระหนกอยู่เสมอในการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนช่วยยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

จากการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ในปีการศึกษา 2566 – 2567 ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการดำเนินโครงการ และสรุปโครงการ แต่ยังไม่มีโรงเรียนใดมีรูปแบบ และวิธีการดำเนินตามทฤษฎีระบบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ขึ้น จากการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเมื่อปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยจึงเห็นควรประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ขึ้น เพื่อนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Approach) มีกรอบในการประเมินเป็น 3 ด้าน คือการปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) การประเมินผลผลิต (Output) เพื่อให้ทราบข้อมูลการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ตลอดจนจุดเด่น จุดด้อย ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการว่ามีความรู้ความเข้าใจนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต และเพื่อให้ได้ข้อมูลของโครงการที่จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน 2) ครูและบุคลากร จำนวน 80 คน 3) นักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ประจำปีการศึกษา 2567 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 374

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 191 คน ซึ่งผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-608) และเทียบสัดส่วนของแต่ละโรงเรียนแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การหาแนวทางพัฒนาโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจำนวน 9 คน มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการหรืออาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 1 คน 4) พระสงฆ์ ระดับเจ้าคณะตำบล หรือรองเจ้าคณะตำบล ผู้มีประสบการณ์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 4 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม

1.1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีเนื้อหา และรูปแบบ ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านปัจจัยเบื้องต้น จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) บุคลากรดำเนินงาน 2) วัสดุ

อุปกรณ์ 3) งบประมาณ และ 4) สถานที่ ด้านกระบวนการดำเนินงาน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการเตรียมจัดกิจกรรมโครงการ 2) ด้านการดำเนินกิจกรรมโครงการ 3) การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมโครงการ และ 4) การปรับปรุงกิจกรรมโครงการ ด้านผลผลิต จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนรู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนิน 2) การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด และ 3) การปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีตามแนววิถีพุทธ

1.2) แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีเนื้อหา และรูปแบบ ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ/ระดับชั้น ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านผลผลิต จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนรู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนิน 2) การส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด และ 3) การปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีตามแนววิถีพุทธ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ 1) ศึกษากรอบแนวคิด เอกสาร รายงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง 3) นำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน 4) หาค่าดัชนีความสอดคล้องที่ใช้ในการประเมิน มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป 5) นำแบบสอบถามประเมิน ที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนสันโป่งวิทยา ซึ่งมีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครู จำนวน 30 คน และนักเรียนจำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่กำหนดความเชื่อมั่นของแบบสอบถามไว้ที่ระดับ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.82 6) นำแบบสอบถามการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และผลที่ได้จากการทดลองใช้ มาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อขอเสนอแนะในการปรับเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ และขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 7) จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์ นำประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน กำหนดเป็นประเด็นการสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาโครงการ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structural interview) ซึ่งได้จากการนำผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2 เกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มาสังเคราะห์ เรียบเรียง กำหนดเป็นกรอบสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

การสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางสร้างแบบสัมภาษณ์ 2) วิเคราะห์ขอบเขตการศึกษา จากการนำผลการวิจัยที่ได้จากผลการประเมินรายชื่อที่มีผลการประเมินไม่เหมาะสมหรือค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) รวบรวมข้อมูลจากการศึกษา สร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น 1 ฉบับ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา 5) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข 6) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงจัดพิมพ์ใช้เป็นเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นถึงผู้เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน วิเคราะห์ด้านเนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) แบบสอบถาม

1.1) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และตรวจแบบสอบถามการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

1.2) ตรวจสอบสมบูรณ์ของแบบประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล

1.3) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.4) วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มประชากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121-128) เกณฑ์การตัดสินมีค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ≥ 1.00 เป็นเกณฑ์ความเหมาะสมของโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยถ้า ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.51 หรือ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด นำมาเป็นแนวทางการพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำมาแจกแจงความถี่ และจัดลำดับความสำคัญ เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 แสดงดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน

ลำดับ	รายด้าน	ระดับความเหมาะสม		แปลผล	ผลการประเมิน
		μ	σ		
1	ด้านปัจจัยเบื้องต้น	4.07	0.21	มาก	ผ่านเกณฑ์
2	ด้านกระบวนการดำเนินงาน	4.00	0.22	มาก	ผ่านเกณฑ์
3	ด้านผลผลิต	4.01	0.36	มาก	ผ่านเกณฑ์
	รวมเฉลี่ย	4.02	0.26	มาก	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินตามเกณฑ์การตัดสิน ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ของนักเรียน

	รายด้าน	ระดับความเหมาะสม		แปลผล	ผลการประเมิน
		\bar{x}	S.D.		
1	ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้ นักเรียนรู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนิน ชีวิต	4.07	0.55	มาก	ผ่านเกณฑ์
2	ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ตามที่ สถานศึกษากำหนด จริยธรรม	4.10	0.56	มาก	ผ่านเกณฑ์
3	ด้านการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ตามแนววิถีพุทธ	4.07	0.55	มาก	ผ่านเกณฑ์
	เฉลี่ยรวม	4.08	0.55	มาก	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมิน ดังนั้น ผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น การบริหารจัดการอาคาร สถานที่ และงบประมาณอย่างเหมาะสม ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง ด้านกระบวนการดำเนินงาน การเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนและการปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ ช่วยสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมเชิงคุณธรรม สรุปได้ว่า แนวทาง 3 ด้านนี้ช่วยให้การส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมเชิงคุณธรรมในนักเรียนอย่างยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้าน 1) ปัจจัยเบื้องต้น บุคลากรดำเนินงาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก บุคลากร มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรมตามอัตลักษณ์และกรอบแนวคิดของโครงการคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน 2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน การวางแผนการจัดกิจกรรม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการดำเนินการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเพื่อนำไปใช้ดำเนินโครงการ และกำหนดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านผลผลิต การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนรู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นักเรียนเข้าแถวรับอาหารหรือซื้อขนมทุกครั้ง มีความสอดคล้องกับบทมุล วิทยาวุฒิรัตน์ (2561) พบว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านความเหมาะสมและพอเพียงเกี่ยวกับวิทยากร งบประมาณ เวลา วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ รวมถึงความรู้ความสามารถของคณะทำงาน และการสนับสนุนของฝ่ายบริหาร บุคลากร ผู้ปกครอง ในชุมชนแต่ละกิจกรรมย่อย พบว่ามี ความเหมาะสม/พอเพียง อยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม และผ่านเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการของจิระพงษ์ สุริยา (2560) พบว่า ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม ปีการศึกษา 2560 ในด้านความพร้อมของบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณในการดำเนินงานโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและ ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 1) ด้านปัจจัย

เบื้องต้น คือ สถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อมจัดทำผังบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวัน เหมือนแสง (2553) พบว่าการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจำรัส บานเย็น (2551) พบว่า มีการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน การกำหนดนโยบาย ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลากร และด้านการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ สถานศึกษาควรดำเนินการตามแผนที่กำหนด จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการอบรมให้ความรู้ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล แก่ครู หรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการสอนแบบบูรณาการ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม 12 ประการ พร้อมมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ จาดเปรม (2560) พบว่า 1) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมีการปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหามากที่สุด เรื่องขาดการส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอน และ 3) ผลการศึกษาแนวทาง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ ควรส่งเสริมอบรมครูให้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรมกับทุกสาระ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน 3) ด้านผลผลิต คือ สถานศึกษาควรมีการให้รางวัล การยกย่องชมเชย การสร้างระบบแตรัมสะสม และการให้แรงเสริมทางบวกเพื่อกระตุ้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจภายในโดยการให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามหลังคุณธรรม มีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญมี แทนแก้ว (2562) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึงธรรมชาติหรือหลักธรรม ที่บุคคลควรประพฤติ แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้อง อันเป็นสิ่งพึงปฏิบัติในสังคม และจริยธรรมตามหลักคำสอนทางศาสนาอันได้แก่ ศีล (Precept) หมายถึงหลัก การประพฤติ ปฏิบัติ ทางกายและวาจา กล่าวคือ การจะพูดหรือทำสิ่งใดให้เป็นไปตามปกติ เช่น พูดให้สุภาพ กระทำให้ถูกต้อง เป็นธรรม จึงเป็นผลของการมีศีลหรือมีคุณธรรม ในจิตใจ

องค์ความรู้

**การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2**

ด้านปัจจัยเบื้องต้น	ด้านกระบวนการดำเนินงาน	ด้านผลผลิต
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความพร้อมของโรงเรียน (นโยบาย งบประมาณ สื่ออุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่) 2. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของครูต่อการส่งเสริมคุณธรรม 3. การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน 4. ความสอดคล้องของโครงการกับบริบทท้องถิ่นและค่านิยมทางสังคม 5. ปัจจัยแรงจูงใจของนักเรียน (เช่น การยกย่อง ชมเชย หรือระบบเพื่อนช่วยเพื่อน) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน) 2. วิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสร้างประสบการณ์ตรง (เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การเรียนรู้เชิงโครงการ) 3. การบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4. การประเมินระหว่างดำเนินงานเพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง 5. การใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี เช่น แบบประเมินออนไลน์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พฤติกรรมคุณธรรมของนักเรียนเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด (เช่น ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวินัย ช่วยเหลือผู้อื่น) 2. การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมภายในโรงเรียน 3. นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสะท้อนตนเองทางจริยธรรม 4. โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชน 5. เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านคุณธรรมระหว่างโรงเรียน

ด้านประเมินโครงการ

<ol style="list-style-type: none"> 1. การประเมินเชิงคุณค่า นักเรียนทำกิจกรรมครบ มีคุณธรรมพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจริงหรือไม่ เช่น รับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ มีวินัย 2. การประเมินแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามาร่วมออกแบบเกณฑ์การประเมิน เพื่อสะท้อนความต้องการและค่านิยมท้องถิ่น 3. การใช้เกณฑ์คุณธรรมเชิงพฤติกรรม เช่น การช่วยเหลือเพื่อน การรักษากฎโรงเรียน การใช้คำพูดสุภาพ มากกว่าเชิงทฤษฎี 4. การติดตามผลระยะยาว ไม่ประเมินเฉพาะจบโครงการ แต่มีการติดตามหลังสิ้นสุดกิจกรรมว่า พฤติกรรมยังคงอยู่ต่อเนื่องหรือไม่ 5. การประเมินแบบผสมผสาน ใช้ทั้งเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม คะแนน rubrics) และเชิงคุณภาพ (การสังเกต การสัมภาษณ์) เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้าน 6. การประเมินเชิงนวัตกรรม เช่น แบบประเมินออนไลน์ แพลตฟอร์มสะท้อนคิดคุณธรรมของนักเรียน
--

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

ที่มา : สุธีร์ฤช ใจแก้วมา, 2568.

สรุป และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ผลวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกราย พบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น อยู่ในระดับมาก แสดงถึงการมีการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานอย่างชัดเจน ด้านกระบวนการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และชุมชนในระดับที่น่าพึงพอใจ ด้านผลผลิตของโครงการ อยู่ในระดับมาก บ่งชี้ว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและทัศนคติด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างเห็นได้ชัด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 มีความสำเร็จในระดับสูง ทั้งในด้านการเตรียมการ กระบวนการ และผลผลิต อย่างไรก็ตาม หากมีการปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะ จะช่วยเสริมให้โครงการมีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น และสามารถขยายผลไปสู่การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในระดับที่กว้างขึ้นต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ
- 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรกำหนดแนวทางและคู่มือการจัดกิจกรรมคุณธรรมที่ใช้ได้จริงในทุกโรงเรียน
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรส่งเสริมโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และขยายผลสู่เครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรนำรูปแบบการประเมิน โครงการไปประยุกต์ใช้ เพื่อได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนาการจัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมคุณธรรม
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อย่างต่อเนื่อง
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 และกลุ่มโรงเรียนเสริมงาม 1 ควรส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเอง โดยพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน ท้องถิ่นตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้รูปแบบการประเมินอื่น ๆ
- 2) ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
- 3) ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามตัวชี้วัดของโครงการอื่น เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
- 4) ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา
- 5) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงศึกษาธิการ.
- การศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการ. (2560). *แนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิระพงษ์ สุริยา. (2563). การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม. *คุรุสภาวิทยจารย์*, 1 (3),
- ธีปภา สารพงษ์. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านขวัญพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- นฤมล วิทยาวัฒน์. (2561). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม*. โรงเรียนคลองเมืองพิทยาคม.
- บุญมี แทนแก้ว . (2562). *จริยธรรมกับชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พรทิพย์ หารษาพนาตร. (2565). *แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต*.

- พระครูปลัดเฉลิม โชติโกโร (บุญเยี่ยม). (2565). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูและนักเรียนตามแนวทาง พระพุทธศาสนา. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมะลิ ชิตธมโม ท้วมประเสริฐ. (2561). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 6. *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวชิระ ไผ่โสภะ. (2562). ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระสมพร สมจิตโต (อ่อนไธสง). (2561). การส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระณัฐพงษ์ โนนายะ. (2561) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราชูร์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. *หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- มานพ จาดเปรม. (2560). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.